

mračne u svetlu, iz grešne u svetu, iz tamolike u hristoliku. I telo svoje pretvara u ram, u koji uramljuje hristoliku dušu svoju.

Kroz vežbanje u evanđelskim vrlinama, čovek stiže vlast nad sobom i nad prirodom oko sebe. Izgoneći greh iz sebe, i iz sveta oko sebe, čovek izgoni i divlju i razornu silu, potpuno preobražava i sebe i svet, ukroćuje prirodu i u sebi i oko sebe. Svetitelji su najbolji primeri toga: osvetivši, preobrazivši sebe praktikovanjem evanđelskih vrлина, oni osvećuju, preobražuju i prirodu oko sebe. Mnogobrojni su svetitelji, kojima su divlje zveri služile, koji su samom pojavom svojom ukroćavali lavove, medvede i vukove. Njihovo je ophođenje sa prirodom molitveno, blago, kratko, samilosno, nežno, ne grubo, ne surovo, ne neprijateljsko, ne divlje.

Ne spoljnje, nasilno, mehaničko nametanje, već unutrašnje, dragovoljno, lično usvajanje Gospoda Hrista neprekidnim praktikovanjem hrišćanskih vrлина – stvara carstvo Božje na zemlji, stvara pravoslavnu kulturu. Jer carstvo Božje ne dolazi spoljnim, vidljivim putevima, već unutrašnjim, duhovnim, nevidljivim. "Ono neće doći da se vidi, – objavio je Spasitelj. – Niti će kazati: evo ga ovde ili onde! Jer, gle, carstvo Božije je unutra u vama" (Lk. 17, 20 – 21), unutra u duši Bogom stvorenoj i bogolikoj, u duši osvećenoj Duhom Svetim. Jer je "carstvo Božije pravda i mir i radost u Duhu Svetome" (Rim, 14,17). Da, u Duhu Svetom, ne u duhuz čovekovom. Ono može biti u duhu čovekovom onoliko, koliko čovek ispuni sebe Duhom Svetim pomoću evanđelskih vrлина. Zato je prva i najveća zapovest pravoslavne kulture: "Ištite najpre carstva Božijeg i pravde njegove, i ovo će vam se sve dodati" (Mt. 6, 33), tojest dodaće vam se sve što vam je potrebno za održavanje telesnog života: hrana, odelo, obitalište (Mt. 6, 25 – 32). Sve je to samo dodatak carstvu Božijem. A kultura Zapada ište najpre taj dodatak. U tom je njeno neznaboštvo, jer, po reči Spasovoj, neznabošci ištu najpre taj dodatak. U tome je njen tragizam, jer je dušu istrošila brinući se o stvarima. A bezgrešni Gospod rekao je jednom za svagda: "Ne brinite se za život svoj, šta ćete jesti, ili šta ćete piti; ni za telo svoje, u šta ćete ga obući... Jer sve ovo neznabošci nisu; a zna Otac vaš nebeski da vama treba sve ovo. Nego ištite najpre carstva Božijeg i pravde njegove i ovo će vam se sve dodati" (Mt. 6, 25; 32-33; Lk. 12, 22 – 31).